

INFOLISTY

Informační listy Státního ústavu pro kontrolu léčiv určené široké laické veřejnosti

PLATBY ZA LÉKY

Ve spojitosti s léky se mluví o cenách, poplatcích, doplatecích a různých limitech, a tak se často stává, že lidé při návštěvě lékárny přesně neví, co vlastně platí. Aktuální číslo Infolistů se proto zaměřuje na vysvětlení jednotlivých pojmů, se kterými je možné se v oblasti cen a úhrad léků setkat, a také radí, jakým způsobem si lze ještě před návštěvou lékárny alespoň orientačně zjistit, kolik bude výdej léku stát.

Nehrazené versus hrazené léky

Léky nehrazené za zdravotního pojištění si vždy platíme z vlastní kapsy. Jde o léky, které si většinou v lékárně koupíme sami bez receptu, případně nám je předepíše lékař (např. antikoncepce). Cena, za kterou se tyto léky v lékárně prodávají, je plně v rukou farmaceutických společností a částečně také distributorů a lékáren. U těchto léků zákon žádné státní instituci neumožňuje posuzovat, zda je požadovaná cena adekvátní. Je tedy důležité si uvědomit, že pravidla pro určení cen u této skupiny léků se nijak neliší od jiných produktů, například potravin, kosmetiky a dalšího spotřebního zboží.

Jiná situace je u léků hrazených ze zdravotního pojištění, tedy těch, které nám doporučí lékař, předepíše nám je na recept a na úhradě prodejní ceny se podílí zdravotní pojišťovna. Právě zde jsou zákonem stanovena pravidla, která musí výrobci, distributori a lékárny vždy dodržovat. Jedná se o systém, který státu umožňuje stanovit horní limity pro cenu, za kterou je lék možné uvádět na trh, a pro obchodní přírážku, kterou je možné v průběhu obchodu uplatnit. Dodržování těchto limitů pravidelně kontrolují inspektoři Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL).

Ceny, úhrady, doplatky a poplatky

V lékárně je možné se setkat s několika pojmy, které se týkají plateb za léky. Každý z těchto pojmů si proto probereme podrobněji, abyste byli před příští návštěvou lékárny dokonale informovaní.

PRODEJNÍ CENA

Konečná prodejní cena léku se vždy skládá ze součtu tří položek, a to **ceny výrobce, obchodní přírážky a daně z přidané hodnoty**.

Cena výrobce je cena, za kterou výrobce uvádí lék na trh, a je základem pro výpočet prodejní ceny léku. Jakékoli změny výše této částky tak ovlivňují prodejní cenu i doplatek pacienta. U hrazených léků je cena výrobce omezena horním limitem, který výrobce při uvádění léku na trh nesmí překročit. Hodnota ceny výrobce odráží náklady, které jsou spojeny s výrobou léku, tedy vč. nákladů na vývoj a následná klinická hodnocení, na obal a další pomůcky, které jsou například k léku přiloženy, a mnoho dalších složek, které mohou ovlivnit výsledný produkt. Právě v této oblasti mohou vznikat i první rozdíly, protože např. u **generických léků** (takto označená slova a termíny najdete vysvětlené ve slovníčku) neprobíhají tak rozsáhlé **klinické studie** jako v případě **originálních léků**, a tak jsou ceny výrobce generických léků nižší než těch originálních.

Obchodní přírážka (někdy je uváděna pod pojmem „marže“) je procentuální sazba a její horní limit je u hrazených léků pevně stanoven. Prodávající ji však nemusí využít v plné výši, a tím tak opět může ovlivnit doplatek pacienta. Hodnota obchodní přírážky odráží náklady spojené např. s dopravou, skladováním léků a dalšími provozními náklady prodávajících.

Příklad výpočtu prodejní ceny:

Cena výrobce: 100 Kč

Obchodní přírážka: 37 % (společná pro distributory a lékárnu)

DPH: 15 %

$100 \text{ Kč} + 37 \% \text{ (což je } 37 \text{ Kč)} = 137 \text{ Kč}$

$137 \text{ Kč} + 15 \% \text{ (což je } 20,55 \text{ Kč)} = 157,55 \text{ Kč}$

Prodejní cena léku je 157,55 Kč

Daň z přidané hodnoty (DPH) je položka odváděná státu, která odpovídá procentuální části z celkové hodnoty daného produktu, tj. z ceny výrobce a marže.

Úhrada

Některé léky, které jsou vydávány na lékařský předpis, mají stanovenou úhradu ze zdravotního pojištění. Výše této úhrady může částečně či plně pokrývat prodejní cenu léku. Reálně to tedy znamená, že na úhradě prodejní ceny léku se podílí zdravotní pojišťovna i pacient, a to v různém poměru.

Pozor! Některé léky mají stanoveny i podmínky úhrady – **indikační omezení, specializace předepisujícího lékaře a vykazovací limit**. Lék s podmínkami úhrady může být lékařem předepsán jen v dané indikaci, případně lék smí předepsat jen lékař s určitou odborností.

V případě, že není úhrada ze zdravotního pojištění požadována, lék si hradí pacient v plném rozsahu a na jeho předepsání se nevztahují ani uvedené podmínky.

Doplatek

Pojem doplatek se používá v souvislosti s částkou, kterou doplácí pacient v případě částečně hrazeného léku. Jedná se tedy o rozdíl mezi prodejní cenou a stanovenou úhradou ze zdravotního pojištění.

Příklady výpočtu doplatku pacienta:

Lék plně hrazený ze zdravotního pojištění

Prodejní cena: 100 Kč

Výše úhrady ze zdravotního pojištění: 100 Kč

Doplatek pacienta za lék: 0 Kč

Regulační poplatek za recept: 30 Kč

Pacient celkem platí (doplatek za lék + regulační poplatek): 30 Kč

Lék částečně hrazený ze zdravotního pojištění

Prodejní cena: 200 Kč

Výše úhrady ze zdravotního pojištění: 75 Kč

Doplatek pacienta za lék: 125 Kč

Regulační poplatek za recept: 30 Kč

Pacient celkem platí (doplatek za lék + regulační poplatek): 155 Kč

Započitatelný doplatek

Započitatelný doplatek je hodnota, která se započítává do tzv. ochranného limitu a která je stanovena zákonem pro všechny pojištěnce ve výši 5.000 Kč za rok a u dětí mladších 18 let a osob starších 65 let ve výši 2.500 Kč za rok. Do ochranného limitu se započítávají i další

položky, jako je např. regulační poplatek. Čerpání, resp. nárok na vrácení peněz při přečerpání ochranného limitu, je možné zjistit vždy ve zdravotní pojišťovně.

Jaká částka se reálně do ochranného limitu započítává, závisí na výši doplatku za nejlevnější lék se stejnou léčivou látkou a stejnou cestou podání, ale také na reálně zaplaceném doplatku. Do ochranného limitu se tedy může započíst celý doplatek, pouze jeho část, nebo se nezapočte nic. Poslední uvedená možnost nastává v případě, kdy je některý lék (se stejnou účinnou látkou a stejnou cestou podání) bez doplatku. Výše doplatku, který se maximálně započítává do ochranného limitu, je uvedena v databázi léků.

Regulační poplatek

Tento pojem se ve spojitosti s léky používá při označení regulačního poplatku v lékárně v hodnotě 30 Kč. Tato částka se hradí za každý recept s tou podmínkou, že jsou na něm předepsány léky částečně či plně hrazené ze zdravotního pojištění, tedy je požadována úhrada ze zdravotního pojištění.

Tento poplatek se započítává do ochranného limitu. V případě, že jsou na receptu předepsány léky, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění, uvedený regulační poplatek se neplatí.

Výběr regulačního poplatku u opakovacího receptu je popsán ve stanovisku

Příklad uplatnění regulačního poplatku:

Pacient má na jednom receptu předepsané dva léky. Celkový doplatek za tyto léky je ve výši 185 Kč.

K této částce se při výdeji připočítá ještě hodnota regulačního poplatku 30 Kč.

Pacient zaplatí celkem 215 Kč.

Ministerstva zdravotnictví, ze kterého vyplývá že: "Opakovací recept je v zásadě možné považovat za více samostatných receptů, které jsou z důvodu úspory (časová i administrativní) předepisujícím lékařem sloučeny do jednoho dokumentu. V takovém případě je pak každý nově zahájený výdej na opakovací recept nutné považovat za výdej prvního z balení předepsaných léčivých přípravků, a jako takový podléhá povinnosti platit regulační poplatek."

Informace o cenách a úhradách

Před vstupem do lékárny

Před vstupem do lékárny je možné si v databázi léků na stránkách Informačního portálu www.olecich.cz ověřit nejen to, zda je výdej léku vázán na recept nebo je možné si jej zakoupit v lékárně bez receptu, ale také informace vztahující se k úhradě ze zdravotního pojištění, orientační prodejní ceně, doplatku či započitatelnému doplatku. Portál je navíc

Název LP	AV	Příbalová informace	av.htm
Doplňek názvu	NAS SPR SUS 120X27.5RG	Režim výdeje	Recept
Kód SÚKL	0029816	Hradí zdr. pojišťovna	ANO
ATC sk.	R01AD12	Obchodováno	ANO
Název LP	PA	Příbalová informace	pa.doc
Doplňek názvu	RCT SUP 5X100MG	Režim výdeje	Bez receptu
Kód SÚKL	0091249	Hradí zdr. pojišťovna	NE
ATC sk.	N02BE01	Obchodováno	ANO

Obr. 1 Ukázka z databáze léků na www.olecich.cz

dostupný v mobilní verzi (m.olecich.cz), takže potřebné informace můžete mít stále po ruce.

Informace o tom, zda je lék alespoň částečně hrazen ze zdravotního pojištění, je možné zjistit již ve výstupu vyhledávaných položek, ihned po zadání názvu přípravku v databázi registrovaných léků.

Pozor! Úhrada je vždy vztažena na konkrétní balení léku, ale v databázi jsou uvedeny všechny registrované varianty léku, které jsou nebo by mohly být dostupné na našem trhu. Pro lepší orientaci ve vyhledávání je proto vhodné se zaměřit na obchodované

přípravky s poznámkou „Obchodováno – ANO“, případně si rovnou při vyhledávání zvolit filtr (zatrhnout možnost „Obchodované“).

V případě, že lék hradí zdravotní pojišťovna, jsou další podrobnosti k úhradě, včetně podmínek úhrady (pokud jsou stanoveny), dostupné v detailu léku (po kliknutí na název léku a zvolení záložky „Ceny a úhrady“, viz obrázek).

Tento způsob zjišťování předběžných informací může pomoci každému se nejen zorientovat v cenách a úhradách ještě před vstupem do lékárny, ale zároveň mu umožňuje připravit se i na komunikaci v lékárně při samotném výdeji.

V praxi v některých případech dochází k nejasnostem souvisejícím s tzv. doprodejem léku, který vyplývá ze změny horního limitu ceny výrobce. V takové situaci mohou lékárny a distributoři podle zákona po dobu tří měsíců doprodávat lék za cenu, za kterou lék nakoupili. Tento postup však může ovlivnit i doplatek pacienta. Nejedná se však o žádnou nelegální praxi, jak by se mohlo na první pohled zdát. Pokud se setkáte se situací, kdy doplatek požadovaný lékárnou bude vyšší než hodnota nalezená na portálu O lécích.cz, je třeba se zeptat na celou situaci vydávajícího lékárníka, který by měl být schopen jakékoli dotazy k výdeji vždy odpovědět a situaci objasnit.

Základní	Doprovodné texty	Ceny a úhrady	Dostupnost	Dovoz ve zvláštním režimu	Kontakty
Maximální cena výrobce/Cena původce ?	135,66 Kč	← Informace o horním limitu ceny výrobce			
Právní základ maximální ceny výrobce/ceny původce ?	Maximální cena výrobce byla stanovena dle zákona.				
INFORMACE O ZÁKLADNÍ ÚHRADĚ					
Jádrová úhrada ze zdravotního pojištění ?	36,90 Kč				
Maximální úhrada ze zdravotního pojištění ?	59,89 Kč	← Informace o tom, kolik na lék přispívá pojišťovna.			
Právní základ úhrady ze zdravotního pojištění ?	Úhrada byla stanovena dle zákona.				
Indikační omezení úhrady ?	Na je hrazen u nemocných ve stadiu klaudikací s krátkým intervalem (pod 200 m), ve stadiu klidové bolesti či již trofických změn - tedy ve stadiu IIb., III. a IV. Fontaineovy klasifikace při dávkování 3x denně 200 mg. V případě, že po 3-6 měsících léčby není dosaženo klinicky významného prodloužení klaudikační vzdálenosti, léčba není dále indikována.				
Specializace předepisujícího lékaře ?	kardiologie, dětská kardiologie, angiologie vnitřní lékařství				
Vykazovací limit ?	L: Přípravek s preskripčním omezením je oprávněn předepsat k úhradě zdravotní pojišťovnou pouze lékař se specializovanou způsobilostí s označením odbornosti uvedené v preskripčním omezení, který má pro tuto specializovanou způsobilost uzavřenu se zdravotní pojišťovnou smlouvu o poskytování předmětné zdravotní služby, nebo jím písemně pověřený jiný lékař.				
Orientační prodejní cena ?	213,73 Kč	← Orientační informace o prodejní ceně v lékárně.			
Orientační doplatek ?	153,84 Kč	← Orientační informace o doplatku pacienta v lékárně.			
Započitatelný doplatek ?	-				
Započitatelný doplatek u osob starších 65 let (včetně) ?	92,87 Kč	← Informace o započitatelném doplatku do ochranného limitu.			

Obr. 2 Ukázka z databáze léků na www.olecich.cz

V lékárně

Lékárna, stejně jako jakýkoli jiný prodejce, má povinnost informovat o ceně platné v daný okamžik. Způsobů, kterými to může zajistit, je hned několik: lék je označen cenovkou přímo na obalu nebo je v lékárně dostupný ceník např. v elektronické podobě nebo je informace o ceně sdělena pacientovi ústně. Rozhodně musí být zvolen takový způsob, aby byl pacient před samotným výdejem informován o ceně, která bude za daný lék požadována. Veškeré informace jsou zároveň uvedeny na účtence, která je vydávána na základě žádosti zákazníka. Účtenka standardně obsahuje tyto informace:

- prodejní cenu léku,
- výši úhrady ze zdravotního pojištění, případný doplatek pacienta a výši započitatelného doplatku (v případě hrazených léků),
- informace o výběru regulačního poplatku.

Účtenky nemají předepsanou žádnou jednotnou formu, a tak není možné blíže popsat strukturu uvedených informací. Pro každého je však důležité vědět, jakou celkovou cenu uhradil, a případně také, jaká výše mu byla započítána do ochranného limitu. V případě jakýchkoli nejasností o údajích uvedených na účtence je třeba pracovníky vydávající lékárny požádat o vysvětlení uvedených údajů.

Účtenky z lékárny je vhodné si schovávat, a to pro možný případ pozdější reklamace.

Souhrn informací o platbách

Asi málokdo si doma schovává všechny účtenky z lékárny, aby si v průběhu roku mohl např. zkontrolovat, zda má nárok na vrácení doplatků, které byly uhrazeny nad výši stanoveného ochranného limitu. Každá zdravotní pojišťovna eviduje informace nejen o celkové výši doplatků započitatelných do ochranného limitu, ale i o celkové částce, která byla na léčbu

pacienta vynaložena z veřejného zdravotního pojištění. Každý pacient tedy může požádat svoji zdravotní pojišťovnu o výpis uvedených údajů, případně jej pravidelně sledovat pomocí elektronických přístupů spravovaných jeho pojišťovnou. Informace o výši doplatků započitatelných do ochranného limitu by měli sledovat zejména ti pacienti, kteří pravidelně užívají více léků a u kterých je velmi pravděpodobné, že v průběhu roku mohou dosáhnout ochranného limitu.

Závěr

Systém výpočtu cen, plateb a doplatků v lékárně není jednoduchý. Orientaci v této oblasti může usnadnit znalost zdrojů daných informací a neméně důležitá je i aktivní komunikace s pracovníky lékáren. Bližší informace o cenách a platbách v lékárně jsou k dispozici v Encyklopedii na informačním portálu pro veřejnost www.olecich.cz.

SLOVNÍČEK

Generický lék (generikum)	Léčivý přípravek s účinkem ekvivalentním originálnímu léku, který je před uvedením na trh prověřen z hlediska kvality, účinnosti a bezpečnosti srovnatelným způsobem jako originální přípravek; bývá levnější variantou originálního léku.
Indikační omezení	Úhrada ze zdravotního pojištění je omezena na konkrétní indikaci, tedy na léčbu konkrétního onemocnění.
Klinická studie	Hodnocení účinnosti, kvality a bezpečnosti léku před jeho uvedením na trh.
Originální lék (originál)	První zaregistrovaný lék s konkrétní léčivou látkou.
Specializace předepisujícího lékaře	Úhrada ze zdravotního pojištění je omezena na konkrétní specializaci lékaře nebo na konkrétní specializované zdravotnické pracoviště.
Vykazovací limit	Úhrada ze zdravotního pojištění může být vymezena na konkrétní poskytnuté ambulantní ošetření, a dále pak na případnou péči ve vybraných zdravotnických zařízeních, tzv. specializovaných centrech.

Redakční rada:

Šéfredaktor:

Doc. MUDr. Bohumil Seifert, CSc.

Členové redakční rady:

MUDr. Eva Jirsová, MUDr. Dagmar Kliská, MUDr. Doubravka Košťálová, Mgr. Petra Keřková, RNDr. Blanka Pospíšilová.